

COUR D'APPEL DE BRUXELLES

**Audience solennelle de rentrée
du 3 septembre 2007**

- **«NOUVELLES RÈGLES CONCERNANT
L'OBTENTION DE PREUVES EN MATIÈRE
PÉNALE AU SEIN DE L'UNION
EUROPÉENNE »**

Exposé de Monsieur le Substitut du procureur
général Jan VAN GAEVER

- **« L'ADMINISTRATION DE LA JUSTICE DANS LE
RESSORT DE LA COUR D'APPEL DE BRUXELLES »**

Discours prononcé par Monsieur le Procureur
général Marc DE LE COURT

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

**Plechtige Openingszitting
van 3 september 2007**

- **“NIEUWE REGELS VOOR DE BEWIJSVERKRIJGING IN
STRAFZAKEN BINNEN DE EUROPESE UNIE”**

Uiteenzetting van de heer Substituut-procureur-generaal
Jan VAN GAEVER

- **“DE RECHTSBEDELING IN HET RECHTSGEBIED VAN
HET HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL”**

Rede uitgesproken door de heer Procureur-generaal
Marc DE LE COURT

Mesdames, Messieurs,
Dames, Heren,

Op het ogenblik dat het hof en het parket-generaal hun ambtsbezigheden hervatten en het gerecht opnieuw zijn volle bedrijvigheid zal kennen, lijkt het mij niet zonder belang gedurende enkele ogenblikken de aandacht te vestigen op het verschijnsel van de ongebreidelde toename van de wetten.

Het is genoegzaam bekend dat het aantal bladzijden van het Belgisch Staatsblad op 10 jaar tijd verdubbeld is. Uit een onderzoek van de Raad van State is bovendien gebleken dat in ons land thans nagenoeg 45.000 teksten vigeren.

Cette inflation législative s'est en outre accompagnée d'un autre phénomène, en l'espèce la généralisation de lois comprenant des dispositions diverses ou des lois dites lois-programmes, qui contiennent un très grand nombre de réglementations touchant des matières les plus variées, par exemple le droit de la jeunesse, celui de l'adoption, de l'application des peines, sans oublier par exemple les volets environnemental ou social que contiennent aussi ces législations.

Si l'on peut comprendre le souci du législateur et du pouvoir exécutif d'apporter une réponse légale rapide à divers problèmes de société, l'inflation de ces initiatives législatives contient cependant des dangers, consistant dans le risque de susciter des textes imprécis voire même parfois incohérents.

En outre, on peut légitimement se demander si le citoyen et même les administrations publiques concernées sont toujours en mesure, devant ce flot législatif, d'en dégager les normes actualisées dont ils sont les destinataires et qu'ils doivent appliquer.

Gelet op deze situatie zou men geneigd zijn om het adagium "eenieder wordt geacht de wet te kennen" te vervangen door de vaststelling dat "men geen ijzer met handen kan breken".

Cependant une loi – une de plus dans le vaste arsenal déjà existant me direz vous – a été récemment votée en vue précisément de pallier ces inconvénients.

Il s'agit de la loi du 25 avril 2007 instaurant un comité parlementaire chargé du suivi législatif.

Ce comité, institué au sein des chambres législatives fédérales, est composé de 11 membres de la Chambre des représentants et de 11 sénateurs, chargés d'examiner les requêtes qui lui seront adressées concernant les difficultés d'application ou résultant de l'inadéquation des lois entrées en vigueur depuis au moins 3 ans. Toute personne physique ou toute personne morale de droit public ou de droit privé est habilitée à déposer une requête.

En outre, la loi prévoit que le procureur général près la Cour de cassation et le Collège des procureurs généraux adressent au comité un rapport concernant les lois qui ont posé des difficultés d'application ou d'interprétation pour les cours et tribunaux au cours de l'année judiciaire écoulée.

Fort logiquement, je vous ai écrit, M. le premier président, pour connaître les dispositions légales en matière civile ou commerciale dont l'application par votre cour a suscité des difficultés particulières.

L'importance de cette loi n'est pas à sous-estimer : elle tend non seulement à assurer un meilleur ordonnancement de notre arsenal juridique et à améliorer son efficacité dans son application ; elle permet en outre à ces fins aux citoyens et aux services administratifs, destinataires des lois, de signaler les difficultés concrètes qu'ils ont rencontrées. La loi permet aussi, par le canal d'un rapport du ministère public, de connaître les lois qui ont posé des difficultés au pouvoir judiciaire.

On ne peut qu'appeler de ses vœux la mise en place rapide du comité parlementaire, créé par la loi, lequel pourra servir d'interlocuteur privilégié entre la magistrature et les citoyens d'une part et le pouvoir législatif d'autre part.

A l'heure où la régionalisation plus étendue de certaines matières juridiques est discutée, à défaut d'être décidée, il paraîtrait souhaitable également que les parlements régionaux adoptent une démarche identique d'évaluation de leurs propres décrets afin d'assurer entre autre la cohérence de chaque système législatif en vigueur dans notre pays.

L'année 2007 n'est pas seulement celle de législations diverses, elle est également celle marquant l'anniversaire de l'acte fondateur de la Communauté économique européenne. C'est en effet le 25 mars 1957 que fut signé le traité de Rome établissant les fondements des institutions européennes.

Il nous a paru dès lors opportun de saisir cette occasion pour faire le point sur la question de l'obtention des preuves en matière pénale au sein de l'Union européenne.

Het Verdrag van de Raad van Europa van 20 april 1959 aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken vormt het basiskader voor de Europese samenwerking inzake bewijsverkrijging. Het voorziet in de tenuitvoerlegging van verzoeken om wederzijdse rechtshulp overeenkomstig het recht van de aangezochte Staat, en geeft een aantal motieven aan op grond waarvan die kan worden geweigerd. Het verdrag van 1959 werd, om de samenwerking verder te verbeteren, vervolledigd met 2 aanvullende protocollen.

Binnen de Europese Unie is het verdrag van 1959 verder aangevuld door de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 19 juni 1990, door de EU-Overeenkomst van 29 mei 2000 betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken en het protocol daarbij van 16 oktober 2001.

Met betrekking tot de inbeslagneming en de aansluitende overdracht van overtuigingsstukken in het kader van uitlevering en overlevering kan verwezen worden naar het Europees uitleveringsverdrag van 13 december 1957 en naar de wet van 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel.

De traditionele procedures van de wederzijdse rechtshulp zorgen echter voor tal van moeilijkheden. Om deze op te lossen, zijn er een resem beslissingen genomen binnen de

Europese Unie, die voor wat de bewijsverkrijging betreft, u zullen toegelicht worden door mijn substituut, Jan Van Gaever, aan wie ik dan ook graag het woord verleen.

*
* *

NIEUWE REGELS VOOR DE BEWIJSVERKRIJGING IN STRAFZAKEN BINNEN DE EUROPESE UNIE – NOUVELLES REGLES CONCERNANT L'OBTENTION DE PREUVES EN MATIERE PENALE AU SEIN DE L'UNION EUROPEENNE

« Délivrer une commission rogatoire internationale, c'est un peu comme jeter une bouteille à la mer ».

Deze uitspraak van een Franse magistraat geeft perfect de huidige toestand weer van de internationale rechtshulp in strafzaken die al te vaak gekenmerkt wordt door traagheid, logheid en een geringe doelmatigheid.

Deze vaststelling is des te pijnlijker wanneer men in ogenschouw neemt dat de uitvaardiging van een internationaal rechtshulpverzoek het verkrijgen van bewijs tot voorwerp heeft en dat tot voor kort de verzoekende overheid weinig vat had op de wijze waarop dit bewijs verkregen zou worden, wat soms nefaste gevolgen had voor de bruikbaarheid of zelfs de toelaatbaarheid van het bewijs.

Bovendien noopte de ongebreidelde toename van grensoverschrijdende criminaliteit ook tot de ontwikkeling van nieuwe politionele technieken in opsporing der daders en in verkrijging van feitelijke elementen die als bewijs aan de nationale of de buitenlandse rechter konden worden voorgelegd. De toepassing van deze nieuwe technieken maakte het processueel debat over de regelmatigheid van het in het buitenland verkregen bewijs nog belangrijker.

Bij de beoordeling van de regelmatigheid van het in het buitenland verkregen bewijs, moet de Belgische strafrechter, volgens het Hof van Cassatie, nagaan of

- de vreemde wet het gebruikte bewijsmiddel toestaat,
- dat bewijsmiddel niet strijdig is, hetzij, met de internationale en supranationale regels die van rechtstreekse toepassing zijn in de nationale rechtsorde, hetzij, met de Belgische openbare orde,
- en dat het bewijs verkregen werd conform het vreemde recht.

Het in het buitenland op een onregelmatige wijze verkregen bewijs is echter niet *ipso facto* uitgesloten. In de wet van 9 december 2004 betreffende ondermeer de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken werd, op basis van de eerste Antigoonrechtspraak, in artikel 13 bepaald dat in het kader van een in België gevoerde strafrechtspleging geen gebruik mag worden gemaakt van in het buitenland verkregen bewijsmateriaal,

- dat in het buitenland op onregelmatige wijze is vergaard indien de onregelmatigheid volgens het recht van de Staat waar het bewijsmateriaal is verzameld volgt uit de overtreding van een op straffe van nietigheid voorgeschreven vormvereiste of de betrouwbaarheid van het bewijsmateriaal aantast of
- waarvan de aanwending een schending inhoudt van het recht op een eerlijk proces.

In zoverre de Belgische strafrechter toch tot de bevinding zou komen dat het bewijs met schending van het buitenlandse recht werd verkregen, stelt zich als dan de vraag of de gebeurlijke sanctiëring van de onregelmatigheid noodzakelijkerwijze naar Belgisch recht dient te worden beoordeeld.

Zowel het artikel 13 van de wet van 9 december 2004 zelf als de voorbereidende werkzaamheden bij deze wet bewaren het stilzwijgen of bij de toetsing aan het recht van de aangezochte staat, rekening dient gehouden te worden met de mogelijke uitkomst van een controle op de wijze van bewijsverkrijging door de rechterlijke autoriteiten van de aangezochte staat zelf.

De toetsing aan het vreemde recht zou in dit verband dan ook dienen beschouwd te worden als een eerste controle. Wanneer deze controle negatief uitvalt, volgt evenwel niet automatisch de bewijsuitsluiting, nu de Belgische rechter tengevolge van de uitkomst van de verplichte Antigootest, het gebruik van dit bewijs eventueel toch zal kunnen toelaten. Denk bijvoorbeeld, in navolging van de recente rechtspraak van het Hof van Cassatie, aan de omstandigheid dat de buitenlandse overheid die met de opsporing of met het onderzoek is belast, bij de bewijsverkrijging opzettelijk een onregelmatigheid heeft begaan.

Bij het gebruik in het buitenland van in België onregelmatig verkregen bewijs, kunnen de zaken evenwel anders liggen. In de casus dat dergelijk bewijs in België de Antigootest overleeft, wordt deze rechterlijke controle op het verkregen bewijs evident niet uitgevoerd wanneer de stukken aan de verzoekende staat overgemaakt worden in het kader van een rechtshulpverzoek. Het is dan ook perfect mogelijk dat de rechter in de verzoekende staat op basis van zijn nationaal recht geen andere mogelijkheid overblijft dan te besluiten tot gehele bewijsuitsluiting.

En wat te zeggen over de controlemogelijkheden van de buitenlandse rechter over zaken die aan elke interne controle ontsnappen zoals bijvoorbeeld onregelmatigheden in de machtiging of bij de uitvoering van bijzondere opsporingsmethoden aangewend bij de opsporing van een persoon die naderhand in het kader van een Europees aanhoudingsbevel overgeleverd wordt?

Ik dien dan ook te verwijzen naar de conclusie van procureur-generaal De Swaef, genomen voor het Antigoonarrest, waarin hij reeds aankaartte dat een tussen de verschillende landen meer uniforme bewijsregeling in strafzaken ongetwijfeld bevorderlijk is voor het tot stand komen van de Europese gerechtelijke ruimte.

Voormelde overweging vormt dan ook een ideaal uitgangspunt om u wat meer vertrouwd te maken met de initiatieven van de Europese Unie gebaseerd op het beginsel van wederzijdse erkenning en u in het bijzonder het voorstel van kaderbesluit betreffende het Europees bewijsverkrijgingsbevel te presenteren. Om de mij toegestane tijd te kunnen respecteren, verzoek ik u mij toe te laten u slechts een beknopte samenvatting te geven van wat u in de schriftelijke weerslag van deze mercuriale zult aantreffen.

De Europese Unie heeft sinds het Verdrag van Amsterdam een groots project opgezet ter intensivering van de Europese strafrechtelijke samenwerking, in de hoop op die manier een Europese rechtsruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid te creëren en te handhaven.

Volgens de conclusies van de Europese Raad van Tampere moet het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen de hoeksteen van de justitiële samenwerking binnen de Unie worden in zowel burgerlijke als strafzaken.

Indien het niet mogelijk is het strafrecht van de lidstaten te harmoniseren, nl. het dichter bij elkaar te brengen of beter op elkaar af te stemmen, is de wederzijdse erkenning, waarbij de bestaande verschillen tussen de nationale strafwetgevingen aanvaard worden, een noodzakelijke voorwaarde voor een betere internationale samenwerking.

Om tot een oplossing te komen voor de bestaande problemen inzake de wederzijdse rechtshulp, werd een eerste stap gezet met het kaderbesluit van 22 juli 2003 m.b.t. het Europees bevroingsbevel. Dit kaderbesluit is van toepassing op beslissingen die met betrekking tot een strafbaar feit zijn gegeven door een gerechtelijke autoriteit ter voorkoming van de vernietiging, verwerking, verplaatsing, overdracht of vervreemding van voorwerpen die in de beslissingsstaat als bewijsstukken zouden kunnen dienen.

Het voormelde kaderbesluit werd via de Wederzijdse Erkenningwet van 5 augustus 2006 in intern recht omgezet waarbij het bevroingsbevel vertaald werd als een beslissing tot inbeslagneming van een goed. De Wederzijdse Erkenningwet zal trouwens in principe ook de basisstructuur leveren voor de omzetting van andere kaderbesluiten die gesteund zijn op het beginsel van de wederzijdse erkenning.

Het kaderbesluit inzake bevroingsbeslissingen regelt slechts partieel de samenwerking op het gebied van bewijsverkrijging. Het gaat immers om voorlopige maatregelen en het lost niet alle problemen op. Bovendien blijft de overgave van het bewijsstuk een zaak voor de klassieke procedures inzake wederzijdse rechtshulp, wat betekent dat, behalve de dubbele strafbaarstelling, de andere gronden tot weigering van wederzijdse rechtshulp blijven gelden.

Zo komt het dat reeds tijdens de onderhandelingen over het kaderbesluit inzake bevroingsbeslissingen een consensus bereikt werd dat dit kaderbesluit twee andere initiatieven noodzakelijk maakte, die thans op tafel liggen als respectievelijk het kaderbesluit inzake het Europees confiscatiebevel en het voorstel van kaderbesluit betreffende het Europees bewijsverkrijgingsbevel.

Het Europees bewijsverkrijgingsbevel is een rechterlijke beslissing die door een bevoegde autoriteit van een lidstaat wordt uitgevaardigd met het oog op het verkrijgen van voorwerpen, documenten en gegevens uit een andere lidstaat ten behoeve van 3 soorten procedures en die ten uitvoer wordt gelegd op grond van het beginsel van wederzijdse erkenning.

In alle gevallen waarin ingevolge de Overeenkomst van 29 mei 2000 wederzijdse rechtshulp mogelijk is, kan ook een Europees bewijsverkrijgingsbevel worden uitgevaardigd. Kort samengevat gaat het dan ook om:

- a) onderzoeken in strafzaken;
- b) administratieve en gerechtelijke onderzoeken van gedragingen die met bestuursrechtelijke sancties kunnen worden bestraft, op voorwaarde dat tegen de beslissingen van deze instanties beroep openstaat op een ook in strafzaken bevoegde rechter; en
- c) de reeds vermelde strafrechtelijke en bestuursrechtelijke procedures, die verband houden met een strafbaar feit of een wetsovertreding waarvoor in de uitvaardigingsstaat een rechtspersoon aansprakelijk kan worden gesteld of gestraft.

Niettegenstaande het voorstel van kaderbesluit een aanvulling vormt op het kaderbesluit inzake bevroingsbeslissingen, hoeft een Europees bewijsverkrijgingsbevel niet noodzakelijk voorafgegaan te worden door een bevroingsbevel.

Als algemene regel geldt dat alle voorwerpen, documenten of gegevens die zouden kunnen worden gebruikt in de voormelde procedures waarin een Europees bewijsverkrijgingsbevel kan worden uitgevaardigd, dan ook met een dergelijk bevel kunnen worden opgevraagd.

Het Europees bewijsverkrijgingsbevel is in principe enkel van toepassing op de in het bevel aangeduide voorwerpen, documenten en gegevens zelf. Indien de uitvaardigende autoriteit dit vermeldt, kan het Europees bewijsverkrijgingsbevel evenwel ook betrekking hebben op andere voorwerpen, documenten of gegevens die de tenuitvoerleggende autoriteit tijdens de tenuitvoerlegging van het bevel ontdekt en zonder verder onderzoek relevant acht voor de procedure ten behoeve waarvan het bevel werd uitgevaardigd.

Het Europees bewijsverkrijgingsbevel kan echter niet worden gebruikt om procedures op gang te brengen of om te verzoeken tot opening van een opsporings- of een gerechtelijk onderzoek ter verkrijging van bewijs. Toekomstig bewijs of m.a.w. nog te verkrijgen zaken die kunnen dienen als bewijs, kunnen dus vooralsnog niet het voorwerp uitmaken van een Europees bewijsverkrijgingsbevel. Zo kan dergelijk bevel niet dienen om van de tenuitvoerleggende autoriteit te verlangen dat zij:

- 1) verhoren afneemt, verklaringen opneemt of opdracht geeft tot andere methoden om verdachten, getuigen, deskundigen of andere partijen te horen;
- 2) lichamelijk onderzoek verricht of lichaamsmateriaal of biometrische gegevens, met inbegrip van DNA-stalen en vingerafdrukken, rechtstreeks op het lichaam van een persoon verkrijgt;
- 3) informatie "in real time" verkrijgt, bijvoorbeeld door het aftappen van communicatie, het uitvoeren van bijzondere opsporingsmethoden of het controleren van bankrekeningen;
- 4) een analyse verricht betreffende bestaande voorwerpen, documenten of gegevens; en
- 5) door aanbieders van openbare elektronische-communicatiediensten of van een openbaar communicatienetwerk bewaarde communicatiegegevens verkrijgt.

De samenwerking met betrekking tot de vergaring van dit soort bewijsmateriaal blijft dan ook vooralsnog geregeld door de bestaande overeenkomsten inzake wederzijdse rechtshulp.

Wanneer de zojuist vermelde voorwerpen, documenten of gegevens evenwel al in het bezit zijn van de tenuitvoerleggende autoriteit, vooraleer een Europees bewijsverkrijgingsbevel uitgevaardigd wordt, gaat het om bestaand bewijs en kan dit niet alleen doch moet het zelfs het voorwerp uitmaken van een dergelijk bevel.

Het Europees bewijsverkrijgingsbevel kan omwille van de noodzakelijke bescherming van de grondrechten van de burger slechts worden uitgevaardigd door gerechtelijke autoriteiten. De politie, douane-, grens- en bestuurlijke samenwerking ressorteren niet onder het toepassingsgebied van het kaderbesluit.

Bovendien moet bij de uitvaardiging van een Europees bewijsverkrijgingsbevel het principe van de proportionaliteit in acht worden genomen. Hierbij moet de uitvaardigende autoriteit nagaan dat aan de volgende twee voorwaarden is voldaan.

Vooreerst moet het opvragen van de betrokken voorwerpen, documenten of gegevens noodzakelijk zijn en niet onevenredig ten behoeve van de procedure waarvoor het bevel wordt uitgevaardigd.

Vervolgens moeten de voorwerpen, documenten of gegevens ook volgens het recht van de uitvaardigingsstaat kunnen worden opgevraagd indien zij zich op het grondgebied van de uitvaardigingsstaat bevonden, zelfs al zouden andere proceduremaatregelen worden aangewend. Het Europees bewijsverkrijgingsbevel kan immers niet aangewend worden om nationale waarborgen op het gebied van bewijsverkrijging te omzeilen.

De controle op de naleving van deze voorwaarden is echter uitsluitend voorbehouden aan de uitvaardigende autoriteit.

Net zoals voor het Europees aanhoudingsbevel werd ook voor het Europees bewijsverkrijgingsbevel voorzien in een uniek document, dat rechtstreeks en op gelijk welke manier kan worden overgezonden. Vermits er geen andere stukken meer bijgevoegd worden, kan het bevel terstond ten uitvoer worden gelegd, net als een binnenlandse procedurele maatregel. Voor wat België betreft is er dus bijvoorbeeld geen exequatur door de raadkamer nodig.

De tenuitvoerlegging van het bevel is in beginsel verplicht, tenzij in geval van toepasselijkheid van een grond tot uitstel of van een limitatief opgesomde weigeringsgrond.

De tenuitvoerlegging in België geschiedt overeenkomstig het Belgisch recht maar een toepassing van buitenlandse procedureregels is mogelijk. Voorbeelden hiervan zijn ondermeer het officieel afstempelen van een document, de aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de uitvaardigingsstaat of de registratie van tijdstippen en data teneinde een bewijsketen te scheppen. Dwangmaatregelen behoren niet tot de bedoelde vormvoorschriften en procedures.

Bij de uitvoering dient een tweede proportionaliteitsregel in acht genomen te worden. De tenuitvoerleggende autoriteit moet er immers over waken dat het minst indringende middel dat beschikbaar is, gebruikt wordt om de voorwerpen, documenten of gegevens te verkrijgen.

Met betrekking tot het Europees bewijsverkrijgingsbevel kunnen de gronden voor niet erkenning of weigering van tenuitvoerlegging worden onderverdeeld in drie categorieën.

Een eerste categorie is deze van de vier algemene weigeringsgronden.

Hierin vinden we vooreerst twee klassiekers terug die ook reeds in de Wederzijdse Erkenningwet ingeschreven staan. Zo verhindert het bestaan van een immuniteit of een voorrecht de tenuitvoerlegging van het bevel, waarbij wel opgemerkt dient te worden dat het bankgeheim niet kan worden ingeroepen onder deze weigeringsgrond. De tenuitvoerlegging zal tevens kunnen worden geweigerd indien deze afbreuk zou doen aan de fundamentele rechten van de betrokken persoon.

Een derde weigeringsgrond is er wanneer het Europees bewijsverkrijgingsbevel niet gevalideerd is door een terzake aangeduide rechterlijke autoriteit die met een controlefunctie belast is. Deze weigeringsgrond kan enkel een rol spelen in de relaties tot Duitsland en tot de Scandinavische landen.

Een vierde weigeringsgrond kan ingeroepen worden wanneer het Europees bewijsverkrijgingsbevel betrekking heeft op strafbare feiten die buiten het grondgebied van de uitvaardigingsstaat zijn gepleegd en er naar het recht van de tenuitvoerleggingsstaat geen vervolging kan worden ingesteld indien de feiten buiten het grondgebied van de tenuitvoerleggingsstaat zijn gepleegd.

Tot een tweede categorie behoren de weigeringsgronden die slechts kunnen worden ingeroepen nadat een voorafgaand overleg gebeurd is tussen de bevoegde autoriteiten van de tenuitvoerleggingsstaat en de uitvaardigingsstaat.

Een eerste dergelijke weigeringsgrond bestaat wanneer de tenuitvoerlegging van het bevel het *ne bis in idem* beginsel zou schenden.

Een tweede grond is er wanneer er sprake is van een strafbaar feit dat niet onder een lijst van 32 strafbare feiten ressorteert en er voor de tenuitvoerlegging van het Europees bewijsverkrijgingsbevel een huiszoeking of een inbeslagneming nodig is. In dergelijk geval kan de erkenning of de tenuitvoerlegging van het bevel afhankelijk worden gesteld van dubbele strafbaarheid. Indien de feiten niet strafbaar zijn volgens het recht van de tenuitvoerleggingsstaat kan in dergelijk geval de tenuitvoerlegging geweigerd worden.

Ook wanneer het Europees bewijsverkrijgingsbevel in een bepaald geval niet ten uitvoer kan worden gelegd met de maatregelen die de tenuitvoerleggende autoriteit ter beschikking staan in een soortgelijke binnenlandse zaak, met inbegrip van huiszoeking en inbeslagneming indien het gaat om strafbare feiten uit de lijst van 32, kan er worden geweigerd.

Er is sprake van een vierde weigeringsgrond indien de tenuitvoerlegging wezenlijke belangen van nationale veiligheid zou schaden, de informatiebron in gevaar zou brengen of het gebruik van gerubriceerde gegevens betreffende specifieke inlichtingenactiviteiten met zich mee zou brengen; er zij echter op gewezen dat een dergelijke grond voor niet-erkenning of niet-tenuitvoerlegging alleen geldig is voor zover de voorwerpen, documenten en gegevens ook in een vergelijkbare binnenlandse zaak niet als bewijs gebruikt zouden worden.

Een laatste weigeringsgrond in deze categorie is het geval dat het bevel onvolledig of kennelijk onjuist is ingevuld en de noodzakelijke aanvullingen of correcties niet overgemaakt werden aan de tenuitvoerleggende autoriteit binnen de door deze laatste gestelde termijn, die in elk geval een redelijke termijn dient te zijn. Volgens het actuele Belgische recht zal de tenuitvoerlegging in dergelijk geval toch mogelijk blijven indien de Belgische autoriteit van oordeel is dat zij over voldoende gegevens beschikt.

Indien het Europees bewijsverkrijgingsbevel tenslotte betrekking heeft op strafbare feiten die naar het recht van de tenuitvoerleggingsstaat geacht worden geheel of voor een groot of essentieel deel te zijn gepleegd op zijn grondgebied of op een daarmee gelijk te stellen plaats, kan de erkenning of de tenuitvoerlegging ervan geweigerd worden, voor zover de tenuitvoerleggingsstaat tenminste deze weigeringsgrond in zijn nationaal recht voorzien heeft, bij de aanneming van het kaderbesluit zijn intentie om deze weigeringsgrond in het nationaal recht op te nemen, door middel van een verklaring heeft meegedeeld aan het secretariaat-generaal van de Raad en de tenuitvoerleggende autoriteit een voorafgaand advies gevraagd heeft aan Eurojust. Het betreft hier een unieke weigeringsgrond die gekoppeld is aan een voorafgaande adviesprocedure.

Het betreft dus feiten die in de uitvaardigingsstaat strafbaar zijn maar niet in de tenuitvoerleggingsstaat en die geheel of hoofdzakelijk gepleegd werden op het grondgebied van de tenuitvoerleggingsstaat. Indien voor de tenuitvoerlegging van het Europees bewijsverkrijgingsbevel geen huiszoeking of inbeslagneming nodig is, speelt de regel van de dubbele strafbaarheid niet. Indien wel een huiszoeking of inbeslagneming nodig is voor de

tenuitvoerlegging van het bewijsverkrijgingsbevel is de tenuitvoerleggingsstaat, wanneer zij in de voorwaarden verkeert om een weigeringsgrond gebaseerd op de territorialiteitsclausule te kunnen invoeren, verplicht het advies van Eurojust in te winnen vooraleer er sprake kan zijn van enige weigering. Hierbij is het ook van belang te vermelden dat deze weigeringsgrond niet gekoppeld is aan de regel van reciprociteit.

Zowel bij het Europees aanhoudingsbevel als bij het Europees bevroezingsbevel dient de tenuitvoerlegging geweigerd te worden indien de feiten die aan de beslissing ten gronde liggen krachtens het nationaal recht niet strafbaar zijn. Hierbij dient opgemerkt dat de dubbele strafbaarstelling beoordeeld wordt op grond van de feiten zelf en niet op grond van de juridische omschrijving in het recht van de uitvaardigingsstaat.

Bij het Europees bewijsverkrijgingsbevel is het uitgangspunt anders. Weigeren om het Europees bewijsverkrijgingsbevel ten uitvoer te leggen omdat het betrokken feit volgens het nationale recht van de tenuitvoerleggingsstaat geen strafbaar feit is, is volgens de Commissie immers niet verzoenbaar met het beginsel van wederzijdse erkenning van een rechterlijke beslissing.

Het voorstel van kaderbesluit bouwt dan ook voort op de bestaande instrumenten van het Europees Rechtshulpverdrag en van de Schengen-Uitvoeringsovereenkomst door te stellen dat de erkenning of de tenuitvoerlegging van het Europees bewijsverkrijgingsbevel niet afhankelijk wordt gesteld van toetsing op dubbele strafbaarheid, tenzij huiszoeking of inbeslagneming nodig is.

Net zoals in het kaderbesluit van 24 februari 2005 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op geldelijke sancties is er in de lijst geen sprake van een drempelniveau qua gevangenisstraf of andere strafmaat in de beslissingsstaat.

Zelfs indien huiszoeking of inbeslagneming nodig is om het bevel ten uitvoer te kunnen leggen, mag onder geen beding een toetsing op dubbele strafbaarheid worden uitgevoerd met betrekking tot 32 strafbare feiten, voor zover deze in de uitvaardigingsstaat strafbaar zijn met tenminste drie jaar. Het gaat om dezelfde lijst van bijzonder ernstige strafbare feiten als reeds opgenomen in de kaderbesluiten met betrekking tot het Europees aanhoudingsbevel en het Europees bevroezingsbevel en die ook terugkeert in het kaderbesluit Europees confiscatiebevel.

De tenuitvoerleggingsstaat kan zoals reeds vermeld ook een beslissing nemen tot uitstel van zowel de erkenning als de tenuitvoerlegging van het Europees bewijsverkrijgingsbevel. Een van deze gronden betreft bijvoorbeeld het geval dat de tenuitvoerlegging een lopend strafonderzoek of een ingestelde vervolging zou kunnen schaden.

De tenuitvoerlegging van het bevel gebeurt onverwijld. Indien er vertraging optreedt of het bevel niet ten uitvoer gelegd kan worden, dient de uitvaardigingsstaat verwittigd te worden. Hetzelfde geldt wanneer er een rechtsmiddel wordt aangewend.

Iets wat ondermeer de Belgische wetgever redelijk wat hoofdbrekens zou kunnen bezorgen is de integrale uitvoering van de verplichting om in het nationale recht rechtsmiddelen te voorzien tegen zowel de uitvaardiging als de tenuitvoerlegging van een Europees bewijsverkrijgingsbevel.

Zo dient in de uitvaardigingsstaat een voorziening in rechte te bestaan tegen de materiële gronden van het Europees bewijsverkrijgingsbevel, waaronder ook de voorwaarden vermeld in artikel 6 van het voorstel van het kaderbesluit, zijnde onder meer de proportionaliteitsvereiste.

Daarnaast moet in de tenuitvoerleggingsstaat een rechtsmiddel openstaan voor alle belanghebbenden, inclusief derden te goeder trouw, tegen de erkenning en de tenuitvoerlegging van het bewijsverkrijgingsbevel en dit ter bescherming van hun rechtmatige belangen. De lidstaten kunnen deze mogelijkheid wel beperken tot de gevallen waarin het Europees bewijsverkrijgingsbevel met dwangmaatregelen ten uitvoer wordt gelegd. Er is dus geen verplichting om rechtsmiddelen in het leven te roepen voor gevallen waarin bijvoorbeeld de voorwerpen, documenten en gegevens zich reeds in handen van een rechterlijke autoriteit in de tenuitvoerleggingsstaat bevinden en gewoon aan de uitvaardigende autoriteit worden overgedragen. In dergelijke gevallen wordt het aan de lidstaten overgelaten de rechten van de personen voor wie de procedure gevolgen heeft, te beschermen volgens de regels van hun interne recht en in overeenstemming met het EVRM.

Bovendien moet het niet alleen om een effectief rechtsmiddel gaan (wat dus wil zeggen dat voldoende ruime termijnen dienen voorzien te worden om dit rechtsmiddel in te stellen), maar moet ook de rechterlijke autoriteit van de tenuitvoerleggingsstaat in kennis gesteld worden zowel van het bestaan als van de gronden van de voorziening, zodat zij gebeurlijk argumenten kan aanvoeren. Evident moet de uitvaardigende autoriteit ook op de hoogte gebracht worden van de uitspraak.

Tenslotte moet zowel de uitvaardigende als de tenuitvoerleggende autoriteit de nodige maatregelen nemen om de uitoefening van het recht om een voorziening in te stellen, te vergemakkelijken, met name door aan de belanghebbenden relevante en toereikende informatie te verstrekken.

Dit artikel van het voorstel van kaderbesluit bouwt voort op het artikel 11 van het kaderbesluit Europees bevroezingsbevel en is partieel ook opgenomen in artikel 9 van het kaderbesluit Europees confiscatiebevel. De Wederzijdse Erkenningswet voorziet thans enkel in een mogelijkheid om de opheffing van een inbeslagneming te verzoeken conform artikel 61 *quater* Sv. De wet vermeldt niets over een rechtsmiddel m.b.t. de materiële gronden van het door een Belgische bevoegde autoriteit uitgevaardigde bevroezingsbevel.

In het thans besproken voorstel van kaderbesluit is echter wel bepaald dat er tussen de lidstaten verschillen kunnen bestaan met betrekking tot deze rechtsmiddelen en dat deze in verschillende fasen van de procedure kunnen worden aangewend.

Het Europees bewijsverkrijgingsbevel zal voorlopig naast de bestaande procedures inzake wederzijdse rechtshulp komen te staan en dit in afwachting van een verdergaande regeling.

Indien enkel voorwerpen, documenten of gegevens opgevraagd worden die binnen de werkingssfeer van dit kaderbesluit vallen, dient een Europees bewijsverkrijgingsbevel uitgevaardigd te worden.

Indien de gevraagde stukken slechts een onderdeel vormen van een ruimer verzoek om rechtshulp, volstaat een klassiek rechtshulpverzoek. Hetzelfde geldt wanneer de uitvaardigende au-

toriteit van oordeel is dat de samenwerking met de tenuitvoerleggingsstaat gemakkelijker zal verlopen indien enkel een klassiek rechtshulpverzoek wordt overgemaakt.

Hiermee wordt in elk geval tegemoet gekomen aan een kritiek vanuit de praktijk, namelijk dat het niet opgaat dat er nog meer vertraging en werklast komt bij de internationale rechtshulp in strafzaken door een rechtshulpverzoek te moeten uitvaardigen voor het nog niet bestaande bewijs en tegelijkertijd een Europees bewijsverkrijgingsbevel te moeten opstellen voor het reeds bestaande bewijs. Anderzijds is het natuurlijk wel zo dat wanneer een klassiek rechtshulpverzoek wordt opgesteld, de weigeringsgronden uit de klassieke rechtsinstrumenten van toepassing blijven.

Vermits het overgrote gedeelte van alle rechtshulpverzoeken samengestelde verzoeken zijn betreffende zowel bestaand als nog niet bestaand bewijs, zou het kunnen dat het Europees bewijsverkrijgingsbevel niet echt populair zal worden.

Iedereen is het er roerend over eens dat het Europees bewijsverkrijgingsbevel slechts een eerste stap is naar één enkel instrument van wederzijdse erkenning dat te zijner tijd de gehele regeling inzake wederzijdse rechtshulp moet gaan vervangen. Het is echter betreurenswaardig dat men op Europees niveau geen overeenkomst kan bereiken over een basiskader van reglementering waarop de kaderbesluiten geënt worden, bijvoorbeeld in zake het maximum aantal weigeringsgronden. Een vermindering van het aantal te consulteren teksten zou het leven van de rechtspracticus immers aangenamer maken.

Vermits het Europees bewijsverkrijgingsbevel zorgt voor het verkrijgen van bewijsmateriaal dat reeds bestaat en dat direct beschikbaar is, bestaat de volgende stap erin te komen tot de wederzijdse erkenning van beslissingen met het oog op het verkrijgen van andere soorten bewijsmateriaal. Die kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën:

- ten eerste is er bewijsmateriaal dat nog niet bestaat, maar dat direct beschikbaar is; en
- ten tweede is er bewijsmateriaal dat weliswaar reeds bestaat, maar niet direct beschikbaar is zonder verder onderzoek of nadere analyse.

De laatste stap is dan de samenvoeging van alle afzonderlijke instrumenten in een enkel geconsolideerd instrument, dat een algemeen deel zal omvatten met bepalingen die gelden voor alle vormen van samenwerking.

De Europese commissie is de mening toegedaan dat het einddoel meteen via één enkel instrument willen bereiken, onnodig ingewikkeld zou worden. Zij volgt dan ook liever de Chinese filosofie dat een reis van duizend mijlen begint met één enkele stap.

Zelfs indien er één enkel instrument zou bestaan voor de bewijsverkrijging, zijn daarmee nog niet alle problemen van de toelaatbaarheid van het bewijs opgelost.

Zou er, wat België betreft, een voorlopige oplossing gevonden kunnen worden met een mededeling aan de buitenlandse magistratuur van onze Antigoonrechtspraak en vooral van onze Antigootest?

Het Europees bewijsverkrijgingsbevel rust op vier pijlers die de toelaatbaarheid van bewijsmateriaal dat op het grondgebied van een andere lidstaat is verkregen, zouden dienen te vergemakkelijken.

De verkrijging van buitenlands bewijsmateriaal kan echter bemoeilijkt worden door de introductie van rechtsmiddelen in het kaderbesluit m.b.t. het Europees bewijsverkrijgingsbevel. Zo is het immers perfect mogelijk dat de gevraagde stukken verkregen worden op een wijze die niet regelmatig is in de uitvaardigingsstaat waar dit ingevolge de Antigoonrechtspraak geen probleem zou opleveren naar Belgisch recht. Tevens dient in dit verband gewezen te worden op de afwezigheid van enig onmiddellijk rechtsmiddel indien de gevraagde stukken door middel van een klassiek rechtshulpverzoek opgevraagd worden. Men zou kunnen argumenteren dat het Europees bewijsverkrijgingsbevel zelfs een paard van Troje zou kunnen worden. Anderzijds is het natuurlijk zo dat de toetsing van de regelmatigheid van de bewijsverkrijging naar het vreemde recht nu wel direct in de buitenlandse staat zelf zal worden uitgevoerd en dat indien de bewijsverkrijging deze toetsing overleeft, de toelaatbaarheid van het bewijs niet echt meer in discussie kan worden gesteld, tenzij natuurlijk de Belgische rechter zou menen dat bij de uitvaardiging van het Europees bewijsverkrijgingsbevel in België niet voldaan werd aan de proportionaliteitsvoorwaarde.

Teneinde de buitenlandse rechter, zo die volgens zijn nationaal recht nog enige beoordelingsvrijheid overblijft, een helpende hand toe te steken bij zijn evaluatie van de regelmatigheid van de bewijsverkrijging, zou het zelfs aanbevelenswaardig kunnen zijn dat de Belgische gerechtelijke autoriteiten bij de door hen uitgevaardigde Europese bewijsverkrijgingsbevelen een nota toevoegen waarin naast de opgave van het ter beschikking staande rechtsmiddel in België, tevens de Belgische criteria voor de toelaatbaarheid van bewijs worden vermeld. Antigoon zou dus toch nog een buitenlands avontuur kunnen beleven, alhoewel het op dit vlak, enerzijds rekening houdende met de vindingrijkheid van de advocatuur en anderzijds met de te anticiperen Europese initiatieven, misschien raadzaam is te verwijzen naar het gezegde “It ain’t over till the fat lady sings”.

*
* *

L’article 345 du Code judiciaire indique que le procureur général près la cour d’appel signale lors de l’assemblée générale et publique de rentrée judiciaire la manière dont la justice a été rendue dans le ressort et indique les abus qu’il aurait remarqués.

Il m’incombe donc de satisfaire à cette obligation légale. Je pourrai cependant être bref pour plusieurs raisons.

- D’abord parce que les cours, tribunaux, parquets et auditorats sont tenus d’établir des rapports de fonctionnement et de communiquer ceux-ci à diverses autorités.

Il me paraît en effet inutile de répéter ici certaines descriptions, constatations ou analyses déjà contenues dans ces rapports.

- Ensuite, parce que le SPF Justice publie chaque année sur son site Internet des statistiques complètes relatives aux activités des juridictions et parquets et que ces informations sont largement accessibles au public.

Je me limiterai dès lors à résumer quelques constatations très générales.

Au niveau des justices de paix, on constate qu'à Louvain tant le nombre d'affaires nouvelles que celui des jugements définitifs augmente en 2006 à concurrence de 5 et de 7 %. A Bruxelles, cette hausse s'élève à environ 9 %. A Nivelles, une baisse de l'ordre de 6 % des affaires nouvelles a été enregistrée, entraînant une diminution de l'ordre de 4 % des jugements définitifs.

De politieparketten kregen het voorbije jaar opnieuw minder nieuwe zaken te verwerken dan in het verleden. Het schijnt het gevolg te zijn van de uitbreiding van het systeem van onmiddellijke inningen door de politie en dat die praktijk ook verklaarde waarom er opvallend minder minnelijke schikkingen voorgesteld werden in vergelijking met vroeger. In Brussel en Nijvel zette die daling zich vorig jaar voort, in het arrondissement Leuven schreef men vorig jaar echter iets meer minnelijke schikkingen uit dan in 2005. Ook het aantal definitieve vonnissen van de politierechtbanken steeg in Leuven. In Brussel werd na de vorig jaar toegelichte sterke stijging van de voorgaande jaren een status-quo vastgesteld terwijl er in Nijvel een verdere daling is.

Au niveau des tribunaux de commerce, on constate que le nombre d'affaires nouvelles introduites en 2006 et de jugements prononcés est moindre qu'en 2005. Seul le tribunal de commerce de Nivelles connaît une hausse du nombre de jugements dont cependant 44 % de ce volume ont trait à des omissions.

L'input des nouvelles affaires civiles introduites devant les tribunaux de première instance du ressort ont connu en 2006 une hausse. Le nombre de jugements rendus a connu cependant une légère baisse à Bruxelles et à Louvain et une hausse à Nivelles.

Uit de tabellen blijkt dat het aantal nieuwe correctionele zaken daalde in de parketten van Brussel en Leuven. In Nijvel was er een heel lichte stijging. We moeten echter benadrukken dat het parket van Brussel de zogenaamde vereenvoudigde processen-verbaal niet meetelde terwijl de andere parketten deze wel mee verrekenden in hun totaal. Met inbegrip van deze vereenvoudigde processen-verbaal blijkt dat er ook in Brussel het voorbije jaar meer correctionele dossiers binnenkwamen dan het jaar daarvoor. Het aantal zaken dat in gerechtelijk onderzoek gesteld werd nam vorig jaar in Brussel toe met maar liefst één derde terwijl het in de twee andere arrondissementen licht daalde. De spectaculaire toename in Brussel kan onder andere toegeschreven worden aan het meer in gerechtelijk onderzoek stellen van zaken met betrekking tot intrafamiliaal geweld.

De correctionele kamers bij de rechtbanken van eerste aanleg velden in de arrondissementen Brussel en Nijvel het voorbije jaar meer vonnissen dan in 2005, in Leuven was er een daling.

Het hof van beroep kreeg in 2006 7 % meer burgerlijke, handels- en fiscale zaken binnen dan het voorgaande jaar. Vergeleken met 2005 werden er in 2006 eveneens 18,4 % meer arresten gevelde door de bevoegde kamers. Wat de instroom op het parket-generaal van nieuwe zaken in 2006 in vergelijking met 2005 betreft stelt men een stijging van 9 % van de strafzaken vast.

Enfin, les cours d'assises ont en 2006 traité 20 affaires au lieu de 16 en 2005.

Monsieur le Premier Président,

Au nom du Roi, nous requérons qu'il plaise à la cour de poursuivre ses travaux dans le cadre de l'année judiciaire nouvelle.

Mijnheer de Eerste Voorzitter,

Voor de Koning vorderen wij dat het het hof moge behagen zijn werkzaamheden voor te zetten in het kader van het nieuwe gerechtelijk jaar.